

Vraag nr.	Vraag	Antwoord
	Betreft: inventarisatie en registratie	
1	Naam contactpersoon gemeente?	
2	Telefoonnummer contactpersoon?	076-5294496, e-mail: jc.priester@breda.nl
3	Heeft de gemeente een inventarisatie uitgevoerd van aanwezige natte koeltorens?	Ja
4	Van wanneer dateert de laatste inventarisatie?	Van 2008. In het najaar van 2011 volgt een nieuwe inventarisatie vanwege voortschrijdend inzicht door gevolgde training van medewerkers. Er is voor het najaar gekozen om dan condenspluimen van natte koeltorens die niet direct opvallen te kunnen vinden.
5	Is bij de inventarisatie onderscheid gemaakt in koeltorens, koelwatersystemen en locaties?	Nee
6	Hoeveel locaties zijn in uw gemeente aanwezig waar natte koeltorens staan?	Zes locaties zijn bekend, maar mogelijk zijn het er meer. Om deze te vinden loopt nog een project.
7	Hoeveel koelwatersystemen staan op deze locaties gezamenlijk?	Bij contactpersoon zo direct niet bekend, maar staat in de aanwezige dossiers of is bekend bij toezichthouders.
8	Hoeveel koeltorens staan op deze koelwatersystemen gezamenlijk?	Bij contactpersoon zo direct niet bekend, maar staat in de aanwezige dossiers of is bekend bij toezichthouders.
9	Is bij de inventarisatie onderscheid gemaakt in proceskoeling (industrie) en klimaatkoeling (gebouwen)?	Nee, maar de bekende koeltorens staan wel allemaal bij industriële bedrijven.
10	Zijn de aanwezige koeltorens ook geregistreerd met eigenschapskenmerken (bouwjaar, type, etc) van de koeltorens?	Nee
11	Is de inventarisatie van natte koeltorens ook uitgevoerd voor koeltorens op/bij provinciale inrichtingen?	Nee
12	Is hier structureel overleg over met de provincie?	Nee
13	Door wie is de inventarisatie/registratie uitgevoerd?	Sectie milieubeheer van de gemeente Breda
14	Hoe is de registratie uitgevoerd; welk voorbeeld of format is hiervoor gebruikt?	Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid (LCHV), procedure koeltoreninventarisatie en -registratie voor gemeenten, oktober 2007
15	Welke bronnen zijn gebruikt om te komen tot een zo volledig mogelijke registratie?	<ul style="list-style-type: none">▪ Voorjaar 2008:- Informeren bij alle medewerkers milieubeheer of ze

		<p>bekend zijn met locaties waar zich natte koeltorens bevinden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Informeren bij leveranciers van onderhoudsmiddelen voor koeltorens, aan we bedrijven in Breda ze deze producten leveren. - Uitdraai maken van bedrijven in het bedrijvenbestand die mogelijk een natte koeltoren nodig hebben in hun bedrijfsvoering of koeling van kantoren en dergelijke. Op basis van de SBI-codes kunnen bijvoorbeeld kantoorgebouwen, zorginstellingen en zware industrie geselecteerd worden. - Een basislijst opstellen van hiervoor genoemde informatiebronnen, voor verder onderzoek. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Najaar 2008: <ul style="list-style-type: none"> - Door middel van luchtfoto's in de kadastrale informatiemodule, bedrijfsbezoeken en (telefonisch) contact met de bedrijven in de basislijst, vaststellen of ze een natte koeltoren hebben. ▪ December 2008 <ul style="list-style-type: none"> - Een overzicht opstellen van de bedrijven waar zich een natte koeltoren bevind en de precieze locaties aangeven op luchtfoto's van de bedrijven.
16	Beschikt u van elke geregistreerde koeltoren over een kopie van de RI&E?	Deels
17	Is geborgd dat de registratie actueel blijft?	Nee
18	Zo ja, hoe is dit geborgd?	-

19	Heeft u alle informatie over natte koeltorens ter beschikking gesteld aan de GGD in uw gebied?	Nee
20	Zo nee, overweegt u dit nog te doen?	Ja
21	Heeft u informatie ter beschikking gesteld aan het Streeklaboratorium Kennemerland voor een landelijk beeld?	Nee
22	Zo nee, overweegt u dit nog te doen?	Ja
23	Heeft u voldoende kennis in huis om alle natte koeltorens te herkennen?	Moeilijk in te schatten, het onderwerp is zeer specifiek en ligt vrij ver van het reguliere werk. Drie medewerkers hebben november 2010 een training gehad van een specialist op dit gebied.
24	Zo nee, wat heeft u nodig om deze registratie wel goed uit te kunnen voeren?	-
Betreft: toezicht en handhaving		
25	Bent u op de hoogte van de voorschriften in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling die betrekking hebben op de legionellarisico's van natte koeltorens?	Ja
26	Hanteert de gemeente maatwerkvoorschriften? Zo ja, van welke maatwerkvoorschriften maakt u gebruik en bij hoeveel bedrijven met natte koeltorens heeft u hiervan gebruik gemaakt?	<p>Nog niet gedaan, maar mogelijk gaat dit nog wel gebeuren. De meeste bedrijven met natte koeltorens hebben echter nog een vergunningplicht. Bij nieuwe vergunning (of eventueel bij maatwerkvoorschrift) het volgende voorschrift:</p> <p>Voedingswater dat wordt gebruikt in gesloten koelsystemen, waarin open koeltorens worden toegepast, moet minder dan 50 kolonievormende eenheden Legionella-bacteriën per liter bevatten. De inrichting moet beschikken over een beheerssysteem ter beperking van de groei van schadelijke micro-organismen in koeltorens. In dit beheerssysteem moet tenminste zijn opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none">- maatregelen die worden genomen om de groei van (micro)organismen te voorkomen, zoals de toepassing van bacteriegroeiremmende middelen;- inspectieschema:

		<p>tenminste maandelijks moeten de koeltorens worden gecontroleerd op beschadiging en (micro)biologische aangroei;</p> <ul style="list-style-type: none"> - reinigingsschema: tenminste halfjaarlijks moeten de koeltorens worden ontdaan van (micro)biologische aangroei. Indien bij de inspecties blijkt dat hiertoe aanleiding is, moet de reinigingsfrequentie worden verhoogd. - bemonstering en analyse: direct voor en direct na iedere reiniging van een koeltoren dient de besmettingsgraad van het koelwater te worden vastgesteld door bemonstering en analyse ervan. <p>Als uit de resultaten blijkt dat de reinigingsfrequentie onvoldoende is of de reinigingsmaatregelen onvoldoende effect sorteren moet het beheerssysteem worden bijgesteld.</p>
27	Vindt u dat de gemeente over voldoende kennis beschikt om goed toezicht te kunnen uitoefenen op het beheer en onderhoud van natte koeltorens?	Moeilijk in te schatten, het onderwerp is zeer specifiek en ligt vrij ver van het reguliere werk. Drie medewerkers hebben november 2010 een training gehad van een specialist op dit gebied.
28	Zijn tussen 1-1-2008 en 1-7-2011 controles uitgevoerd bij inrichtingen (industrie en/of gebouwen) met natte koeltorens?	Ja
29	Is de controletaak op natte koeltorens opgenomen in het handhavingsprogramma van de gemeente?	Ja
30	Hoeveel fte is hiervoor gereserveerd in het handhavingsprogramma?	Voor de controles is geen apart project geformuleerd, dit gaat met andere projecten mee. Gezien de aarde van de bedrijven waarvan het nu van bekend is dat ze natte koeltorens hebben worden deze vrij vaak bezocht. Het gaat om 'risicovolle' of 'complexe' bedrijven. Wel

		is voor 2011 een project geformuleerd voor verdere inventarisatie van natte koeltorens, een inschatting van de te reserveren uren was moeilijk en is daarom niet gedaan. Het zal minstens 100 uur zijn.
31	Hoe wordt de controlefrequentie voor natte koeltorens bepaald?	Gerelateerd aan de milieucategorie van de inrichting, wordt bij regulier controles meegedaan.
32	Hoeveel controles bij bedrijven met natte koeltorens had u gepland tussen 1-1-2008 en 1-7-2011?	41 (exclusief hercontroles)
33	Hoeveel bedrijven met natte koeltorens heeft u in de gecontroleerd op naleving en onderhoudsvoorschriften tussen 1-1-2008 en 1-7-2011?	Vijf
34	Wordt standaard gecontroleerd op het invullen van het logboek?	Ja
35	Wordt standaard gecontroleerd op de aanwezigheid van een beheersplan/onderhoudsplan?	Ja
36	Wordt standaard gecontroleerd op de aanwezigheid van de RI&E danwel risico-analyse?	Ja
37	Wordt standaard een controlerapport opgemaakt?	Ja
38	Bij hoeveel bedrijven met natte koeltorens zijn bij deze controles tekortkomingen vastgesteld?	Vijf
39	Wat is de aard van de tekortkomingen?	Administratief
40	Welke acties heeft u naar aanleiding van controles tussen 1-1-2008 en 1-7-2011 ondernomen om de tekortkomingen ongedaan te maken?	Aangeschreven de tekortkomingen in orde te brengen.
41	Heeft u enig inzicht in het aantal besmettingen van natte koeltorens tussen 1-1-2008 en 1-7-2011?	Voor zover bekend geen besmettingen geweest.
-	Zo ja, wat was aantal bedrijven waarbij een besmetting is geconstateerd?	-
43	Hoeveel tijd (uren) is het afgelopen jaar (periode van 12 maanden) besteed aan de controle van natte koeltorens?	Circa 50 uur

Als bijlagen zijn een aantal relevante stukken bijgevoegd, ten aanzien van de inventarisatie van en het toezicht op natte koeltorens in Breda.

Aldus naar waarheid ingevuld,

Naam: *	(hoofd sectie milieubeheer)
Gemeente: Breda	
Datum: 16-9-2011	
Handtekening:	

Naam inrichting	Straat bezoekadres	Hnr bezoekadres	Postcode bezoekadres	Plaats bezoekadres	Koelloren
Bakkersland	Ettensebaan	2	4814 NN	BREDA	ja
Amphia Ziekenhuis	Molengracht	21	4818 CK	BREDA	ja
Hero Nederland BV	Teteringsedijk	227	4817 ME	BREDA	ja
Perfetti Van Melle Benelux	Zoete Inval	20	4815 HK	BREDA	ja
Nemijtek	Veilingkade	4	4815 HC	BREDA	ja
Aartsen Fruit	Heilaar-noordweg	9	4814 RR	BREDA	ja

Evaluatieverslag handhavingproject "natte koeltorens" 2008

1. Samenvatting projectdefinitie

Naar aanleiding van de Legionella-uitbraak in Amsterdam in de zomer van 2006 waarbij door een slecht onderhouden koeltoren drie doden vielen en 30 mensen ernstig ziek werden, heeft VROM alle gemeenten verzocht in 2008 de natte koeltorens op hun grondgebied te inventariseren. Natte koeltorens zijn diegene welke water als koelmedium gebruiken en dit na opwarming in een proces weer koelen aan de buitenlucht.

1.1 Doelstelling

- Alle natte koeltorens op het grondgebied van de gemeente Breda lokaliseren en dit inzichtelijk maken (in het bedrijvenbestand en een aparte lijst).
- Voldoen aan het verzoek van VROM voor de inventarisatie van natte koeltorens.
- Actueel houden van een gedeelte van het bedrijvenbestand.

1.2 Projectbeschrijving

- Voorjaar 2008:
 - Informeren bij alle medewerkers milieubeheer of ze bekend zijn met locaties waar zich natte koeltorens bevinden.
 - Informeren bij leveranciers van onderhoudsmiddelen voor koeltorens, aan welke bedrijven in Breda ze deze producten leveren.
 - Uitdraai maken van bedrijven in het bedrijvenbestand die mogelijk een natte koeltoren nodig hebben in hun bedrijfsvoering of koeling van kantoren en dergelijke. Op basis van de SBI-codes kunnen bijvoorbeeld kantoorgebouwen, zorginstellingen en zware industrie geselecteerd worden.
 - Een basislijst opstellen van hiervoor genoemde informatiebronnen, voor verder onderzoek.
- Najaar 2008:
 - Door middel van luchtfoto's in de kadastrale informatiemodule, bedrijfsbezoeken en (telefonisch) contact met de bedrijven in de basislijst, vaststellen of ze een natte koeltoren hebben.
- December 2008
 - Een overzicht opstellen van de bedrijven waar zich een natte koeltoren bevindt en de precieze locaties aangeven op luchtfoto's van de bedrijven.

1.3 Eindproduct

- Bekend zijn met de precieze locatie van alle natte koeltorens in de gemeente Breda, zodat er bij een Legionella-uitbraak snel duidelijkheid kan worden gegeven of een natte koeltoren in de nabijheid de mogelijke bron van de besmetting is.
- Voldoen aan het verzoek van het ministerie van VROM voor de inventarisatie van natte koeltorens in Breda.
- Een actueel bedrijvenbestand.

1.4 Geraamde middelen

Aantal geplande uren: 200 (verdeeld over 2 fte's).

2 Uitgevoerde werkzaamheden

In het voorjaar is een e-mail uitgedaan aan alle collega's van de afdeling milieubeheer of ze bekend waren met locaties met koeltorens, zijn leveranciers van onderhoudsmiddelen voor natte koeltorens gebeld en is een lijst op basis van de SBI-codes uit het bedrijvenbestand uitgedraaid. Op basis hiervan is de basislijst voor het verdere onderzoek opgesteld.

In de zomer en in het najaar zijn van de bedrijven op de basislijst luchtfoto's bekeken en zijn er bedrijven bezocht en gebeld om helder te krijgen of ze natte koeltorens hebben staan.

Begin december is een overzicht opgesteld van de bedrijven met één of meerdere koeltorens, dit bleken er in totaal zes te zijn. Verder is van deze bedrijven op een luchtfoto aangegeven waar de koeltorens precies staan. Als laatste is bij al deze bedrijven onder het kopje "nevenactiviteit" in het bedrijvenbestand aangegeven dat er een natte koeltoren aanwezig is.

3 Evaluatie

Een volledige inventarisatie van de natte koeltorens en voldoen aan het verzoek van VROM hiervoor was het hoofddoel, als nevensdoel was het bijhouden van het bedrijvenbestand gesteld.

Er is niet met 100% zekerheid te zeggen of er met de gevolgde werkwijze geen natte koeltorens zijn gemist, wel mag aangenomen worden dat er niet veel aan de aandacht ontsnapt kunnen zijn. Om er absoluut zeker van te zijn dat er geen enkele natte koeltoren wordt gemist zou echter een veel arbeidsintensievere werkwijze nodig zijn, terwijl nu ook niet uit te sluiten is dat met deze inspanning alle natte koeltorens toch al zijn gevonden.

3.1 Behaalde doelen

Er is duidelijk waar de natte koeltorens in Breda staan, bij een Legionella-uitbraak moet het hiermee mogelijk zijn op korte termijn helderheid te krijgen over of een natte koeltoren de bron is van de besmetting en kan hierop snel actie worden ondernomen. Of dit doel nu geheel gehaald is zal nooit met volledige zekerheid te zeggen zijn, wel kan gesteld worden dat het zeer goed mogelijk is dat dit met de gevolgde werkwijze zou kunnen zijn bereikt.

Er is gehoor gegeven aan het verzoek van VROM voor de inventarisatie van de natte koeltorens, dit doel is daarom geheel gehaald.

Naar aanleiding van de inventarisatie is het bedrijvenbestand geactualiseerd en is ook het nevensdoel volledig gehaald.

3.2 Financiële verantwoording

Er waren 88,5% minder uren nodig dan begroot, dit grote verschil komt vooral doordat veel activiteiten konden worden uitgevoerd door een stagiaire die niet drukte op het budget. Daarnaast heeft de vlotte medewerking van de leveranciers van onderhoudsmiddelen van natte koeltorens ook gezorgd voor een wat soepelere afwerking van dit project dan verwacht.

Omdat het nu vooral een kwestie is van bijhouden waar nieuwe natte koeltorens worden geplaatst is een nieuwe projectmatige werkwijze zoals deze nu is gedaan niet voor de hand liggend, het bijstellen van de urenraming voor een nieuwe inventarisatie is dan ook niet relevant.

4 Conclusies en aanbevelingen

In de toekomst moet goed worden bijhouden waar er nieuwe natte koeltorens bijkomen, of eventueel weggaan op de nu bekende locaties.

5 maart 2009.

Handhavingproject "natte koeltorens" 2010**1. Samenvatting projectdefinitie**

Naar aanleiding van de Legionella-uitbraak in Amsterdam in de zomer van 2006 waarbij door een slecht onderhouden koeltoren drie doden vielen en 30 mensen ernstig ziek werden, heeft VROM alle gemeenten verzocht in 2008 de natte koeltorens op hun grondgebied te inventariseren. Natte koeltorens zijn diegene welke water als koelmedium gebruiken en dit na opwarming in een proces weer koelen aan de buitenlucht.

In 2008 zijn de natte koeltorens op het grondgebied van de gemeente Breda geïnteriseerd, ze bleken op zes locaties te staan. Nu helder is waar de natte koeltorens staan is het zaak te controleren op het onderhoud ervan door de bedrijven die ze hebben, dit moet op een correcte wijze gebeuren zodat Legionella wordt voorkomen.

1.1 Doelstelling

- Alle natte koeltorens van de zes bedrijven op het grondgebied van de gemeente Breda controleren en dit inzichtelijk maken.
- Voorkomen dat er Legionella ontstaat in een natte koeltoren in Breda.
- Bijhouden of er misschien nog ergens nieuwe natte koeltorens worden geplaatst.
- Actueel houden van een gedeelte van het bedrijvenbestand.

1.2 Projectbeschrijving

- Controles uitvoeren op het onderhoud van de natte koeltorens bij de onderstaande bedrijven.

Naam inrichting	Straat	Huisnummer
Bakkersland	Ettensebaan	2
Amphia Ziekenhuis	Molengracht	21
Hero Nederland BV	Teteringsedijk	227
Perfetti Van Melle Benelux	Zoete Inval	20
Nemijtek	Veilingkade	4
Aartsen Fruit	Heilaar-noordweg	9

- Eventueel uitvoeren van hercontroles, indien dit nodig wordt geacht.
- Bijhouden waar er nieuwe natte koeltorens worden geplaatst door het controleren van nieuwe milieumeldingen en milieuvergunningaanvragen hier op.
- Bijhouden van het bedrijvenbestand ten aanzien van de (her)controles en de nieuwe locaties.

1.3 Eindproduct

- Voorkomen van Legionella in de natte koeltorens in Breda zodat een Legionella-uitbraak van af deze locaties wordt voorkomen.
- Een veiligere stad.
- Een actueel bedrijvenbestand.

1.4 Geraamde middelen

Aantal geplande uren: 100 (verdeeld over 2 fte's).

15 oktober 2009.

D. J. J. J. J.

Project Natte koeltorens	
Aanleiding	Naar aanleiding van de Legionella-uitbraak in Amsterdam in de zomer van 2006 waarbij door een slecht onderhouden koeltoren drie doden vielen en 30 mensen ernstig ziek werden, heeft VROM alle gemeenten verzocht in 2008 de natte koeltorens op hun grondgebied te inventariseren. Natte koeltorens zijn diegene welke water als koelmedium gebruiken en dit na opwarming in een proces weer koelen aan de buitenlucht. In 2008 zijn de natte koeltorens op het grondgebied van de gemeente Breda geïnventariseerd, ze bleken op zes locaties te staan. Er is nu echter gebleken dat er mogelijk meer koeltorens binnen de gemeentegrenzen liggen dan tot dusver werd aangenomen. Veel bedrijven beseffen namelijk niet dat ze een natte koeltoren hebben staan omdat er veel variatie is in de uitvoering ervan.
Doel (outcome)	Voorkomen dat er een uitbraak van legionella ontstaat vanwege een natte koeltoren binnen de gemeente Breda en als er dan toch een uitbraak is de bron snel kunnen lokaliseren. DOOR uitgebreide inventarisatie van de aanwezige natte koeltorens en inzicht in de risico's rondom mogelijke uitbraak van legionella.
Resultaat (output)	De reeds bekende natte koeltorens zullen worden bezocht en beoordeeld op risico's. Daarnaast alle locaties die mogelijk een natte koeltoren kunnen hebben toetsen door middel van bedrijfsbezoek, gebruik Google Earth of contact opnemen met medewerkers van de bedrijven (en goed doorvragen).
Datum	Het project wordt uitgevoerd in 2011 de projectdefinitie is in december 2010 opgesteld.

Geld	Het aantal beschikbare uren voor dit project is.....	
Risicobeheersing	<ul style="list-style-type: none"> - onvoldoende inzicht in locaties van natte koeltorens; - de verschillende uitvoeringen van natte koeltorens maken dat ze niet altijd gemakkelijk herkenbaar zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> - met opleidingen/trainingen het herkennen van natte koeltorens verbeteren; - methodische werkwijze om niets te missen
Organisatie	Bij de uitvoering van dit project worden aangewezen toezichthouders van de afdeling Omgevingsgebruik, sectie Milieubeheer ingezet, eventueel bijgestaan door experts op het gebied van legionella beheersing en/of natte koeltorens. Eventuele maatregelen en hercontroles worden opgesteld en uitgevoerd door aangewezen toezichthouders van de afdeling Omgevingsgebruik, sectie Milieubeheer.	
	Afstemming vindt plaats met:	
	Intern <ul style="list-style-type: none"> - afdeling Bouw en Woningtoezicht; - directie Ruimtelijke Ordening; - het College; - afdeling Communicatie. 	Extern <ul style="list-style-type: none"> - de betrokken ondernemers; - GGD; - adviesbureaus.
Middelen	<ul style="list-style-type: none"> - Bedrijfsbezoeken; - Kim en Google Earth; - Telefonisch contact met bedrijven. 	
Tijd	De reeds bekende inrichtingen met natte koeltorens zullen (6 stuks) zullen voor juni 2011 worden bezocht. De verder inventarisatie op nog mogelijke onbekende natte koeltorens zal tussen januari 2011 en oktober 2011 plaatsvinden. Afhankelijk van de hoeveelheid aangetroffen nog onbekende natte koeltorens binnen de gemeente kan dit project worden voortgezet in 2012.	
Veiligheid t.a.v. Arbo	Ten alle tijden wordt gehandeld volgens de Risico inventarisatie en Evaluatie van de directie Publiekszaken, afdeling Omgevingsgebruik.	
	Aanvullend daarop:	
	<ul style="list-style-type: none"> - mogelijk besmet raken van een medewerker met legionella. 	<ul style="list-style-type: none"> - bij de inspectie van natte koeltorens dragen van adembescherming (speciaal mondkapje).
Informatie	<ul style="list-style-type: none"> - de aanwezigheid van legionella beheersplannen in de dossiers van de milieuvergunning en een vermelding van de aanwezigheid van natte koeltoren(s) in de daarvoor beschikbare database; - (her)controles en bevindingen worden geregistreerd in de daarvoor beschikbare database binnen 3 weken na controle; - de resultaten worden vastgelegd in een inspectierapport en gecommuniceerd met de inrichting; - de GGD ontvangt een lijst met alle bekende locaties van natte koeltorens; - daar waar er sprake is van een gezondheidsrisico zal de GGD hierover in kennis worden gesteld; - (her)controles en bevindingen worden geregistreerd in de daarvoor beschikbare database binnen 3 weken na controle, volgens binnen de sectie Milieubeheer afgesproken kwaliteitseisen, geregistreerd; - verantwoording vindt plaats door een overzicht, van de in de directie begroting vermelde indicatoren, te genereren uit de genoemde database. 	
Kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - volledige legionella beheersplannen aanwezig in het dossier en alle registraties in de daarvoor beschikbare database; - wordt gegarandeerd door de richtlijnen te volgen zoals die zijn afgesproken binnen de sectie Milieubeheer; - daar waar kwaliteit niet geborgd kan worden wegens onvoldoende kennis van de betreffende casus, zal op aangeven van de betreffende medewerker worden gekeken of deze kennis kan worden verkregen door opleidingen of dat deze kennis moet worden betrokken van externe partijen. 	

Opmerkingen	In november 2010 wordt een incompany training gevolgd door 3 medewerkers van de sectie Milieubeheer die verantwoordelijk zijn voor de vergunningverlening en toezicht- en handhaving. De opgedane kennis van deze incompany training zal eveneens input zijn voor de uitvoering van dit project.
-------------	--